

A kereskedőifjak gazdasági és kulturális helyzete

A kereskedelem intellektuális foglalkozás. Azt is mondják róla, hogy tetőfoka az improduktív gazdasági termelésnek, mert tisztán közvetítő szerepet játszik a fogyasztó és a termelő között. Ósidőktől fogva, a kereskedelem patricius foglalkozásnak számított, mely egyben a polgári arisztokráciát is megteremtette. A kereskedelem volt a mai társadalom kialakulásának indítóoka és mint ilyen a legmesszebbmenő biztosítóka a polgári középosztály jólétének és fejlődésképeségének.

De a kereskedelem egyben a legérzékenyebb szeizmográfja gazdasági életünknek, melynek legkisebb ingását is híven érzékelteti.

A világháború utáni gazdasági fellendülésben a kereskedelem a határtalan lehetőségek tere lett. Ez a fellendülés természetesen magával hozta, hogy a legkülönbözőbb társadalmi rétegek rávetették magukat. Gombamódra szaporodtak a legkülönbözőbb kereskedelmi vállalkozások. Magától érthető, hogy a városi proletariátus a középosztály fiaival egyetemben szintén a kereskedelemre vetette magát. Hivatalnokok és iparosok gyermekei a legkülönbözőbb kulturális kvalifikációval, mind erre a pályára léptek.

Azonban a mindentlehetőségek tere is lassan helyet adott a gazdasági válság lassan ölésének. A máról holnapra teremtett vállalkozások botrányos becsukása volt az előhírnöke a válságnak. Redukciók, elbocsajtások napról-napra bizonytalanabbá tették a fiatalok sorsát, akik erre a pályára léptek, mert csábította őket a könnyű pénzkeresés és önállósítás lehetősége.

A 20—21 éves fiatalok mindinkább vesztik lábuk alól a talajt. A felszabadult gyakornokokat és inasokat ragályszerűen bocsájtják el azon a címen, hogy nem tudnak alkalmazást adni a fiataloknak, mer- elsőbségben kell részesíteni a családdal bíró alkalmazottakat, akik nem kapnak fizetést aránylag, mint amennyit a fiatalok. Ez nem jelenti azt, hogy az új generáció túlzott fizetési igényeket támasztana, de a családos emberek sem kérnek vagy kapnak többet, mint ami egy egyedülálló ember létminimuma lenne. Vagyis a fizetés a családdal bíró alkalmazottaknál sem haladja meg a maximális 6—800 dinárt. Viszont ez az összeg nem haladja túl a létminimumot.

A dekonjunktura fellépésével szokássá válik az is, hogy a férfialkalmazottakat fiatal gyermekeleányokkal váltják fel. A kvalifikációban gyengébb elárúsítólányok olcsóbb munkaerők (fizetésük havi 100—300 dinár) férfikollégájuknál is a munkaadó megtakarítja a szükséges női személyzetek költségeit is.

A gazdasági leromlás magával hozza a morális összeroppantást is. A kriminalisztika görbéje napról-napra emelkedik. Ez természetesen úgy a kereskedelemre, mint az iparra egyaránt vonatkozik. Csempészések, betörések, valamint a kábítószeres árúszítása veszedelmes mérveket ölt. Fiatal egzisztenciák összeroppantása az öngyilkosok rovatában érik századunk szégyenévé. És tömeges professzióváltoztatás. A felszabadult kereskedőgyakornokok és tanoncok valami isteni csodában remélve ipart tanulnak, hogy így álltassák magukat pillanatnyilag. És aki megmaradt, vagy a legfiatalabbak, akik most kerültek a pályára, azok is csak fiatalságuk optimizmusával vergődik át a napokat...

Amint már az előbb említettem, a maximális fizetések 6—800 dinár között váltakoznak. Ha azonban tekintetbe vesszük, hogy ezt a fizetést családok emberek kapják, úgy nem kételkedhetünk abban, hogy egy fiatal, nőtlen kereskedőembernek a fizetése nem haladja meg a 4—500 dinárt. A legtöbb esetben ebből a forrásból kell még az otthoniakat is támogatni, mert rendszerint a családban van egy-két munkanélküli testvér vagy nővér, vagy ami még rosszabb: iskolába járó fiatal. Ez a pénz nem elegendő arra, hogy saját szükségleteit fedezze, nem hogy a számára annyira kívánt, de luksusszámba menő kulturális igényeit fejlessze. Színház, mozi, vagy egyéb tömegszórakozásra csak a legszükségesebb megvonása esetén tellik. A középosztály egykori könyvgyűjtő szenvedélye ma már csak vágyálom, mert hisz a méregdrága könyvekre gondolni sem lehet.

A középosztály orientálatlansága magával hozza az új kereskedőgeneráció teljes sötétségben való tapogatózását. Sem kulturális, sem gazdasági tekintetben nem tud tájékozódni. Gazdaságilag minden erejével azon van, hogy magának a polgári jólétet biztosítsa, míg kulturális tekintetben megoszlanak: amíg egyik része a legkonzervatívabb védelmezője a polgári dekadenciának, addig a másik fele a legortodoxibb hirdetője a materialista tanoknak.

Ellentmondásnak tetszik az a tény, hogy az új kereskedőgeneráció maga a hirdetője olyan tannak, mely a kereskedelem létjogosulatlanságát vallja, improduktív társadalmi szerepe miatt. De ez a dialektikus ellentmondás magában a társadalmi szerepben, a kereskedőtársadalom szerepében rejlik, annál is inkább, mert a középosztály válságba jutott tájékozatlansága megteremti a legkülönbözőbb ellentmondásokat is.

Már most ha tekintetbe vesszük azt a sajátos helyzetet, amely bennünket érdekel, akkor láthatjuk, hogy kisebbségünkhöz tartozó kereskedőifjak önképzőköri jelleggel bíró kulturális egyesületekbe tömörülnek, ahol úgy kulturális, mint gazdasági problémákkal foglalkozva, lépést tartanak bizonyos tekintetben a kornak megfelelő szellemmel, addig a kisebbségi fiataljaink a legmesszebbmenő individuális szeparáltságban élnek. Nincs sem kulturális, sem gazdasági intézményük, ahonnan együttes erővel indulva valami pozitívumot tudnának felmutatni. Természetesen nem számít-

ható a vallási csoportosulás, mely ethikai értékén kívül nem pozitívum.

Önképzőköri jelleggel bíró egyesületek meghoznák annak a főnök helyzetnek a likvidálását, hogy a jugoszláviai magyar kisebbség kereskedőifjai nem harcolnának saját érdekeik ellen, mint ahogyan azt már számtalan esetben megtették az együttes irányítás hiánya miatt. Nemcsak a gazdasági exploatació végsőkig fokozása ellen küzdhetnének, hanem jogaikért is, melynek nemismerése és nemkövetelése a félretolást és a mellőzést jelenti gazdasági téren.

A régi kor emlékein tünődni és azok visszajöttéről ábrándozni, mint ahogyan ezt fiataljaink közül nagyon sokan teszik, dőre szélmalomharc, az helyett, hogy a kor szellemének megfelelően olyan intézményekbe tömörülnek — faji és vallási különbségek kiküszöbölésével — ahol a saját gazdasági és kulturális boldogulásukhoz keresnék az utat.

Szebeni Tamás

TEMETŐ

Írja: KORSÓS TIBOR

(Történet-dogmatikai-jogi tanulmány)

I.

Tanulmányom tárgyát történeti fejlődésében mutatom be. A multnak ismerete a mai jogszabályokat illetőleg nemcsak történetelméleti, hanem dogmatikai szempontból is fontos. Ugyanis korunk sok jogi jelenségét és így azokat is, amelyek e kérdéssel vannak összefüggésben, csak művelődéstörténeti, rendi, vallási stb. szemzőből ítélve érthetjük és magyarázhatjuk meg. Számtalan régi jogi intézmény van, melyet a modern állam csupán részben alakított át, amellet azonban azok eredeti természete többé-kevésbé megmaradt.

A főcél ellenben, mely e kérdés kidolgozására készített, nem annyira a történeti oldalának alapos megvilágítása volt (ez inkább csak bevezetésül és a jelen tételes normáinak megértésére szolgál), hanem legfőképp jogi tárgyalása. És pedig a következő okokból:

1. A Temetőre vonatkozó jogi szabályok és rendelkezések csak elszórtan, különböző egyház-, magán- és büntetőjogi, szertartástani könyvekben, törvénytárakban stb. vannak leközölve, ami tekintve az országunkban fennálló jogrendszerek partikuláris jellegét és az egyházjogi különbségeket, igen megnehezíti az idevágó anyagnak szerves áttekintését. Ezt volna hivatva ez értekezés — amennyire a rendelkezésre álló adatok megengedik — nyújtani.

2. Maga a tárgy, mint jogi fogalom, igen vitás. A különböző magánjogi tankönyvek és felsőfokú bíróságok döntvényei alapján óhajtom e fogalom jogi természetét megalapozni. Ily ismertetése e